

kieschheid bezondigen, zeg het mij vrij en het poenitet⁸⁷ zal mij niet zwaar vallen. Doch gij hebt geen oppositie of kritiek van mij te wachten, alleen een weemoedige expectoratie en gij weet wel dat de ouderdom tot weemoed overhelt.

Ik was dan tot bl. 34 gekomen en tot aan den voet van bl. 35 genaderd. Hier deden uwe woorden een uitwerking op mijn gevoel, die gij niet gewild heb[t]. Of uw oordeel over de haspelarijen te Leiden geheel juist is, komt er minder op aan. Maar de bladzijde in haar geheel doet mij, ach, zoo pijnlijk aan. Ik voelde een innerlijke ontroering en was op het punt te gaan schreien. Wel verloor ik niet uit het oog, dat er alleen sprake was van uwe aanraking met den kerkelijken toestand, maar dit bracht mij geen verzachting aan. De vraag kwam telkens terug: 'wat moet nu wel het publiek van mij denken, die 20 jaren lang predikant en lid van den kerkeraad te Leiden was. Wat moet het denken van mijn betrekking tot u en de vervulling van mijn vaderplicht?' Kon ik nog maar veronderstellen, dat gij aan mij niet gedacht hebt. Integendeel geloof ik, dat het u een groot genoegen zou geweest zijn mij uit dien algemeenen schipbreuk te redden, maar dat uwe oprechtheid en waarheidsliefde u dit niet toelieten. Juist dit gaf mij smart, niet alleen, zelfs niet het meest om de publieke opinie, maar om mij-zelven, om de ernstige vraag die hier tot mijne consciëntie kwam. Ik hoop, dat gij zonder nadere opheldering u in den toestand van een 72-jarigen vader verplaatsen en mijne ontroering zult kunnen begrijpen. Ik leidde[!] mijne bril op het boek neder en moest de lezing staken.

[4] Toch heb ik ze, na verloop van een paar uren, hervat. Uit de eerste regels van 't vervolg, had ik met een vluchtigen blik bespeurd, dat hier de geschiedenis uwer jeugd en met name de geschiedenis uwer bekeering tot Christus, aan de orde was. Hoe kon het anders of dit trok mij onweerstaanbaar aan. Het was tot nog toe een gesloten boek voor mij geweest. Ontmoette ik iemand, die mij verklaring vroeg van de verandering, die bij u plaats gegrepen had, dan moest ik de schouders ophalen of een gissing aangrijpen. Ik ben blijde, dat de sluijer voor mij is opgeligt, ofschoon ik niet ontveinzen kan er eene schaduwzijde in te zien, dat ik hierin met den Heer v[an] d[er] Linden, of eigenlijk met het publiek ben gelijk gesteld. Houd dit nu niet voor een zet of steek, maar vraag uzelf af, of ik geen reden heb mij hierover te beklagen. Ik voel na de lezing der Confidentie meer dan ooit er behoefte aan, om openhartig mijne gedachten voor u bloot te leggen, en waar sympathie gemist wordt, ten minste op een voet van vertrouwelijkheid met u te staan. En welk een indruk heeft nu het breed relaas, de allerintiemste beschrijving van uw gemoedsleven op mij gemaakt? O, ik moet zeggen, dat gij er in mijne schatting door gerezen zijt. Er heerscht een geest van ootmoed in, die u eer doet. Ik vind den voortgang en ontwikkeling van uwe geestelijke vernieuwing geheel natuurlijk, in zoover als zoo iets natuurlijk verklaard kan worden. Waar ik een vraag lees, of dit niet de vinger Gods is, spreek ik mijn Amen uit, en verre, zeer verre sta ik van hen, die de schouder ophalen en vragen of zulke kleinigheden hier te pas komen. Wel heb ik eene crisis gelijk de uwe niet doorleefd en ik kon haar niet doorleven, niet omdat ik van groote gebreken zuiver gebleven ben, maar omdat hiertoe nooit behoord heeft, ik durf niet zeggen de ijdelheid, maar: gevoel van zelfgenoegzaamheid en overmatig zelfvertrouwen. Nogtans heb ik u volkomen verstaan en ik ben door uwe expositie tot de diepte van uw innerlijk leven ingeleid en ik acht het eene bekeering van den echten stempel.

87. Poenitet: het spijt me.